

Предавач: Главни ревизор Републике Српске мр. Бошко Чеко

Тема: Искуства Главне службе за ревизију јавног сектора у примјени и провођењу процедура прописаних Законом о набавкама .

Врло важно је, да се подсјетимо на основне принципе на којима је заснован Закон о набавкама, односно директиве о јавним набавкама, као и обавезу уговорних органа да их поштују приликом провођења сваког поступка набавке:

1. Принцип једнаког третмана (недискриминације),
Значи да поступци и праксе јавне набавке не смеју бити засновани на условима и захтјевима којима се обезбјеђују заштита, стимулсање или преферирање или дискриминација одређених роба, услуга или добављача.
2. Транспарентност,
Значи да је обавеза уговорних органа да свим потенцијалним добављачима пружи све информације које се тичу јавних набавки , што значи требају да обавјесте добављаче и ширу јавност о : поступку јавне набавке, проведеном отварању понуда, одлукама донесеним у току поступка јавне набавке, резултатима јавне набавке.
3. Правична и отворена конкуренција,
Значи да поступци јавних набавки требају бити јавни, тј. доступни јавности и потенцијалним добављачима.
4. Економичност (размјена вриједности за новац),
Значи да поступци јавне набавке требају нити усмјерени на постизање највеће вриједности приликом куповина роба и услуга или извођења радова. Сама цијена није увијек адекватан показатељ релевантних трошкова набавке.
5. Законитост.
Значи да уговорни органи могу примјенити само поступке набавке описане у Закону у набавкама и подзаконским актима.

Најчешће констатације ревизора везано за примјену закона о набавкама

Код набавки, утврђене су неусклађености које се понављају, а које се огледају у следећем:

- Не користи се модел стандардне тендерске документације ,

- Не сачињава се и не објављује обавјештење о додјели уговора у службеном гласнику,
- Уговорни орган не припрема и не доставља Агенцији за јавне набавке извјештаје о проведеним набавкама,

Избор добављача за гориво, за одржавање возила није вршен према Закону о јавним набавкама.

Приликом набавке аутомобила, у конкурентском захтјеву наведена је марка аутомобила, што није у складу са чл. 14. став 1. и 5. Закона о јавним набавкама.

Набавка опреме, започета новембра 2006 године, доношењем одлуке о куповини наведене опреме. Уговор је закључен са понуђачем чију понуду комисија је оцијенила најповољнијом. Уговорена цијена је већа је од цијене из понуде, што није у складу са чланом 39. став 3. Закона о јавним набавкама.

Извјештаји о набавци нису састављани и достављани Агенцији за набавке, како је то регулисано чл. 41 Закона о јавним набавкама.

За набавку горива (267.602 KM) нису провођене процедуре јавне набавке. Увидом у испостављане фактуре није било могуће утврдити да ли су цијене фактурисаних роба у складу са Уговором, На основу испостављаних фактура за извршене оправке није могуће утврдити да ли се поштује дефинисана цијена норма сата, јер у фактири није наведен број сати који су утрошени приликом вршења услуге.

У 2008 години извршена је набавка два аутомобила по систему „старо за ново“ Процијењена вриједност половних возила која су дата у замјену је мања од књиговодствене вриједности возила, тако да је остварен Капитални губитак по основу ове набавке .

У појединим набавкама примјетно је дијељење набавки на више мањих што упућује на избјегавање процедуре прописаних Законом. Уз недостатак прецизних захтјева у тендерској документацији и необјављивању Обавјештења о јавној набавци и без достављања Извјештаја о проведеној набавци Агенцији за јавне набавке, може се закључити да набавке не задовољавају основне критерије транспарентности и ефикасне употребе јавног новца (према чл. 1 Закона о јавним набавкама).

Извршене су набавке три моторна возила у вриједности, по систему „старо за ново“ процедуром конкурентског захтјева. Само један понуђач је доставио понуду, која је и прихваћена, што није у складу са чланом 46. став 6 Закона о јавним набавкама БиХ. Агенцији за јавне набавке није

достављен извјештај о додијељеном уговору испод домаћих вриједности разреда, што није у складу са чланом 45. став 3 Закона.

На адаптацији објекта у вриједности од 510.765 КМ и његовог преуређење, уз реконструкцију (која није планирана) у вриједности од 465.489 КМ, није проведено у складу са процедурама дефинисаним у Законом о јавним набавкама БиХ. Неусклађеност се односи и на необјављивање обавјештења о склапању уговора, не закључивање уговора по проведеним преговарачким поступцима и закључивање Анекса којима се мијењају одредбе основних уговора склопљених по спроведеним отвореним поступцима.

Процедуре набавке везане за процјену вриједности предузећа конкурентским поступком нису у потпуности проведене у складу са Законом о јавним набавкама. Понуде нису протоколисане, што оставља сумњу да је тиме фаворизован одређени добављач који је био у могућности своје услове прилагодити траженим условима. Уговорни орган није доставило Агенцији за јавне набавке извјештај о додијели уговора, што није у складу са чл. 45 ст. 3 Закона.

Приликом набављања (канцеларијски и потрошни материјал, гориво, репрезентација и друге услуге) није спровођен поступак директног споразума у складу са Усвојеним интерним Правилником о поступку директног споразума.

Није донесен план набавки. Уочено је да нису кориштени стандардни обрасци тендерске документације, као ни образац Записника о отварању понуда према Закону о јавним набавкама БиХ. Записник Комисије о отварању понуда није достављен свим понуђачима у предвиђеном року, није достављен извјештај Агенцији за јавне набавке о склопљеним уговорима путем конкурентског захтијева.

Није донијело Правилник о јавним набавкама и Правилник о директном споразумјевању. Приликом набавки у 2008 години (набавка аутомобила) сачињена је тендерска документације и постављени критеријуми који су били ограничавајући за конкуренцију. Из тог разлога се на тендер јавио овлаштени представник само једне марке возила.

Набавке које се односе на репрезентацију и набавку службене и радне униформе нису провођене процедуре прописане Законом о јавним набавкама БиХ.

Уговорни орган није, прије покретања поступка набавке, процјењивао максималне вриједности за предмет набавке, што није у складу са чл. 8 став 5 до 8 Закона о јавним набавкама БиХ.

Уговори су углавном типски и не садрже заштитне клаузуле које обезбијеђују извршење уговора.

Код прикупљања понуда за набавку канцеларијског материјала и горива, нису планиране количине, тако да је тешко оцијенити и добити најповољнију понуду, јер и количине поред цијена утичу на вриједност понуде.

Радови на надоградњи спрата, процијењени су од стране овлаштеног процјенитеља, на бази већ урађеног пројекта на вриједност радова од 369.919 КМ.

Уговор са изабраним извођачем радова потписан је на вриједност радова од 459.705 КМ. Потписан је Анекс уговора за додатне и неподвижене радове на износ од 180.647 КМ. Истог дана са истим извођачем је потписан Уговор за накнадне радове у висини 62.979 КМ. Висина накнадних и додатних радова прелази 50% основног уговора, што није у складу са Законом, члан 11. став д) под 1. Укупни уговорени радови били су 703.331 КМ.

Радови на реконструкцији, проведени су у три одвојене конкурентске процедуре за избор извођача радова, укупне вриједности 86.967 КМ, иако се ради о реконструкцији истог простора у исто вријеме, што упућује на „дијељење предмета уговора с намјером избегавања примјене набавних поступака“, у овом случају отвореног, што није у складу са Законом о јавним набавкама БиХ, чл. 6 став 8.

Поједине набавке нису покренуте и одобрене од стране надлежног органа-лица (нема одлуке о набавци).

Уговорни орган, је вршио дијељење предмета уговора, што је супротно чл.6 став 8 Закона о јавним набавкама.

Уговори најчешће не захтијевају банкарске гаранције.

Набавка службеног возила: Тендерска документација сачињена је супротно члану 14. став 1. и 5. Закона о јавној набавци, Техничке карактеристике на основу којих је уговорни орган дефинисао своју потребу у потпуности одговарају одређеној марки аутомобила - Пасату. Процедуре искључују остале продавце аутомобила, што потврђује и чињеница да су три добављача откупила тендерску документацију, а само два доставили понуде. Уговорни орган није извршио отказ поступка о додјели уговора, јер број примљених понуда мањи од три није довољан да би се осигурала стварна конкуренција за конкретан уговор. Уговор је додјељен одређеној фирми. Један од критеријума за додјелу уговора био је и рок испоруке по ком је понуђач добио 10 додатних бодова. Уговор је закључен 16.09.2008.године, а возило испоручено тек 4.11.2008. год. За кашњење у испоруци добављачу нису обрачунати уговорени пенали.

Ревизијом набавки утврђено је слиједеће: уговори су углавном типски и не садрже заштитне клаузуле које обезбеђују извршење уговора, а поједини уговори не садрже ни уговорену вриједност посла; извјештаји о набавци нису састављени и достављани Агенцији за набавке, а обавјештење о додијели уговора није објављено у Службеном гласнику БиХ, како је регулисано чл. 40. и 41. Закона о јавним набавкама БиХ; код прикупљања понуда за набавку канцеларијског материјала, нису планиране количине тако да је тешко оцијенити најповољнију понуду, јер и количина поред цијене утичу на вриједност, па тиме и на избор најповољније понуде; Поједине позиције у испостављеним ситуацијама су фактурисане по цијенама које су веће од уговорених.

Набавка пословног простора, који је у фази изградње, је обављена позивом на члан 5. став 1. тачка е) Закона о јавним набавкама. Уговорни орган трансакције по члану 5. Закона, тачка 1. под е) купује некретнину објекат, у затеченом стању, односно све даље набавке накнадни радови на предмету куповине или закупа подлијежу примјени одредби Закона.

Уговор о купопродаји некретнина закључен је на основу понуде на укупан, без утврђивања степена довршености објекта у моменту закључивања уговора. Продавац се обавезао да пословни простор преда најкасније до **18.7.2008. године**. До завршетка ревизије (**јул 2009.**) пословни простор није завршен и није предат на употребу.

Ревизија је увидом у расположиву документацију, поред наведеног, утврдила:

- да прије поступка набавке уговорни орган није извршио анализу и процјену ризика даљег улагања у наведену некретнину, због неиспуњених обавеза по основу раније закључених уговора са истим добављачем за набавку пословног простора .
- да тренутна динамика извођења радова, указује на велику неизвјесност завршавања и предаје пословног простора,
- да се не располаже са било каквом документацијом којом би се утврдио степен довршености објекта и рок завршетка;